

Länsstyrelsen
Värmland

Social hållbarhet

Namn: Matias Kivistö

E-postadress: matias.kivisto@lansstyrelsen.s

YTTRANDE

Datum
2021-08-30

Sida 1/3
Dnr: 7031-2021

Regeringskansliet

Socialdepartementet

SOU 2021:22 – Hårdare regler för nya nikotinprodukter

(Er beteckning: dnr S2021/02982)

Länsstyrelsen i Värmlands län yttrar sig över utredningen om översyn av vissa frågor på tobaksområdets betänkande *Hårdare regler för nya nikotinprodukter, SOU 2021:22*.

Sammanfattning och Länsstyrelsens övergripande synpunkter

Utredningen har bland annat haft i uppdrag att analysera och ta ställning till hur tobaksfria nikotinprodukter bör regleras, analysera behovet av en reglering av tobaks- och nikotinfria produkter som används på ett likartat sätt som tobaksvaror och, om det bedöms som lämpligt, lämna förslag på en sådan reglering. I uppdraget har även ingått att föreslå nödvändiga författningsändringar.

I betänkandet föreslår utredningen nu bland annat att en ny lag och förordning om tobaksfria nikotinprodukter ska införas, innebärandes en ordning för tillsyn av reglerna om tobaksfria nikotinprodukter som i allt väsentligt följer den ordning för tillsyn som gäller på övriga tobaksområdet samt att Folkhälsomyndigheten, kommunen, Polismyndigheten och Länsstyrelsen får möjlighet att meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att reglerna om tobaksfria nikotinprodukter ska följas.

Länsstyrelsen delar utredningen förslag om behovet av en ny reglering på området för tobaksfria nikotinprodukter och att denna reglerar sådant som marknadsföring, produktkrav, hälsovarningar, åldersgränser och tillsyn. Länsstyrelsens huvudsakliga invändning gentemot utredningens förslag är *hur* denna reglering föreslås att införas, vilket utvecklas mer nedan.

Tobaksfria nikotinprodukter bör regleras i lagen om tobak och liknande produkter

Utredningen föreslår att en ny lag som omfattar tobaksfria produkter som innehåller nikotin för konsumtion, lag om tobaksfria nikotinprodukter, införs. Produkter som innehåller tobak regleras idag genom lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter (LTLP). I LTLP regleras även "liknande produkter" såsom örtprodukter för rökning, och njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

Enligt Länsstyrelsen i Värmland bör enhetlighet beträffande regleringen av tobak och tobaksbesläktade produkter eftersträvas för att underlätta den praktiska tillämpningen av lagstiftningen på området. Det är således ur ett lagtekniskt perspektiv påkallat att införa de nya tobaksfria nikotinprodukterna under LTLP, istället för under en egen lag.

En liknande omarbetning av lagstiftning ägde rum på alkoholområdet efter att nya produkter nått marknaden genom att lagstiftaren införde en ny kategori ”alkoholdrycksliknande preparat” vid sidan av alkoholdrycker i lagstiftningen. Några skäl som talar emot en sådan ordning på området för tobaksfria nikotinprodukter framkommer inte av betänkandet.

Tillståndsplikt för detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter bör införas

Utredningen föreslår att de tobaksfria nikotinprodukterna inte ska omfattas av en tillståndsplikt utan endast av en skyldighet att anmäla försäljningen till kommunen och att utöva egenkontroll. Som skäl mot att införa en tillståndsplikt anger utredningen en ökad kostnad och ökad administration, såväl för tillståndsmyndigheterna som för näringsidkarna.

Länsstyrelsen i Värmland anser att tobaksfria nikotinprodukter ska beläggas med en tillståndsplikt. Vidare anser Länsstyrelsen att produkterna ska omfattas av de tobaksförsäljningstillstånd som redan har meddelats. Det är Länsstyrelsens uppfattning att tobaksprodukter och tobaksfria nikotinprodukter idag huvudsakligen säljs av samma näringsidkare. Idag torde endast ett fåtal renodlade försäljare av tobaksfria nikotinprodukter finnas på marknaden. En ordning där de näringsidkare som redan har tobaksförsäljningstillstånd per automatik ges tillstånd till att försälja tobaksfria nikotinprodukter borde minska kostnader och administration – för såväl tillståndsmyndigheterna som näringsidkarna. Även här kan regleringen på alkoholområdet lyftas fram som exempel, där de som redan hade ett serveringstillstånd även fick sälja alkoholdrycksliknande preparat.

Ett annat skäl till att produkterna bör omfattas av en tillståndsplikt är att undvika en situation där de som har bedömts som olämpliga att försälja tobaksprodukter får möjlighet att sälja en snarlik produkt efter en anmälan till kommunen. Att det endast bör vara seriösa aktörer som säljer produkterna kan anses särskilt motiverat utifrån det att produkterna attraherar ungdomar. Det är således ur såväl ett barnrätts- som folkhälsoperspektiv av vikt att regelefterlevnaden avseende ålderskontroll med mera är hög, något som kan ifrågasättas hos aktörer som har bedömts som olämpliga för att sälja tobak.

Reglering av partihandel med tobaksfria nikotinprodukter

Om en tillståndsplikt för detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter införs bör en översyn av behovet av en liknande reglering för partihandeln göras.

Reglering av styckförpackningar med tobaksfria nikotinprodukter

En styckförpackning med portionsförpackat snus ska, enligt LTLP 5 kap. 14 § 1 st. p. 3, innehålla minst 20 portioner. Om en styckförpackning innehåller färre portioner får de inte tillhandahållas konsumenter. Detsamma gäller för cigaretter, som inte får säljas i paket med mindre än 20 cigaretter (se LTLP 5 kap. 14 § 1 st. p.1).

Orsaken till denna reglering är att minska tillgängligheten för minderåriga och ungdomar (se prop. 2017/18:156, s. 106). Skyddsperspektivet för barn och unga borde även göra sig gällande för tobaksfria nikotinprodukter, särskilt då de

attraherar ungdomar, varför en ordning med minsta antal portioner eller andra ”doser” bör införas.

Smaksättning av e-cigarett och tobaksfria nikotinprodukter

Idag finns ett förbud mot smaksättning av cigaretter och rulltobak.

Utredningen föreslår att vätskor som är avsedda att konsumeras genom elektroniska cigaretter inte ska få tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de innehåller smaktillsatser som leder till en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak, något Länsstyrelsen ser positivt på.

Utredningen föreslår däremot inte ett förbud mot smaksättning av tobaksfria nikotinprodukter. Som skäl till detta anför utredningen att ett förbud mot smaksättning skulle riskera att få den svenska lagstiftningen att framstå som inkonsekvent så länge smaksättning av tobakssnus är tillåtet (SOU 2021:22, s. 328). Utredningen är på samma gång medveten om att smaksättning av nikotinprodukterna gör dessa produkter mer attraktiva för unga. Länsstyrelsen menar att skyddet för folkhälsan och barn och unga bör överväga en eventuell inkonsekvens inom lagstiftningen, och menar att ett förbud mot smaksättning av nikotinfria produkter bör införas.

Ärendets beredning

I detta ärende har landshövding Georg Andrén beslutat efter föredragning av enhetschef Marcus Wihk och tillsynshandläggare Matias Kivistö. I den slutliga beredningen har också länsråd Johan Blom och verksamhetschef Bengt Falemo deltagit.